

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

3. Quomodo peccatum opponitur naturæ & vituri.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

mala, quæ tamen ipsa esset mala, posita illa cognitio-
ne.

Respondeo negando consequentiam, quia quamvis possit esse absque malitia, quando scilicet non tenderet in obiectum cognitum, ut prohibitum, tamen non sequitur quin sit mala à tendentia illa ex suppositione quod cognoscatur prohibitio.

Confirmatur hoc quia non ab alia formalitate habet volitio comedendi tendere in comestionem, quando cognoscitur esse prohibita, quam ab illa, à qua habent tēdere in illam quando non cognoscitur esse prohibita; & tamen non tendit in illam ut prohibita est, nisi quando cognoscitur ut prohibita: ergo quamvis volitio non sit mala quando non tendit in comestionem prohibitam, sit mala, quando tendit, non necessario ab alia formalitate habebit esse mala, quam ab illa ipsa, quam posset habere sine eo, quod esset mala; sed potius sequitur, quod illa ipsa formalitas, à qua habet esse mala, ut denominet ipsam malam, dependeat ab aliqua conditione sine qua non, nempe à cognitione prohibitionis obiecti.

Itaque eadem ipsa formalitas intrinseca actus, à qua habet tendere in tale obiectum potest esse malitia, si habeatur cognitio prohibitionis, & non esse malitia, si non habeatur talis cognitio: quod si propter hoc vellet quis dicere quod ipsa cognitio denominaret etiam partialiter malam; parum referret id concedere.

Obijci posset ulterius quod sequeretur Deū esse causam peccati, sed supra dixi non magis id sequi, quam si consisteret in privatio, aut respectu sequente; & postea ostēdam, quomodo Deus non sit causa eius modo vilo ipsum indecente.

QVÆSTIO III.

Quomodo peccatum opponitur naturæ & virtuti.

29. *C* Errum videri debet quod peccatum voluntatis internum, de quo precipue hic agimus, non opponatur naturæ, quatenus esset incompatible cum ipsa natura, aut vlla parte substantiali, vel vilo accidente physico conservatiua ipsius; unde si opponatur, hoc erit quatenus erit contra inclinationem aliquam ipsius, seu quatenus natura abhorreret ab illo.

CONCLUSIO I.

Peccatum non est contra inclinationem potentie actiue quæ habet naturam; nec contra inclinationem ipsius ad bonum delectabile aut utile; sed bene contra inclinationem ipsius ad bonum honestum & in hoc sensu opponitur tantum naturæ & est ipsi disconueniens. Hæc est in re communis.

*Probat*ur prima pars, quia producitur libere & spontaneè à voluntate: ergo non est contra inclinationem potentie actiue naturæ.

*Probat*ur secunda pars, quia actus peccaminosus quandoque est delectabilis, & quandoque utilis naturæ ac voluntati.

*Dicit*ur privatur voluntatem bono delectabili ac vtiliori, ut gratia ac beatitudine: ergo est contra inclinationem ipsius ad bonum delectabile ac utile.

Respondeo negando consequentiam, quia sicut forma imperfectior substantialis non est contra inclinationem materiæ, quamvis priuet ipsam formam perfectiori, quia ad ipsam etiam imperfectiorem habet inclinationem: ita directe in proposito dicendum.

*Probat*ur denique tertia pars, quia non est bonum honestum, sed malum oppositum illi: ergo est contra inclinationem ipsius ad bonum honestum.

30. *Obijci*es contra secundam partem non est inclinatio in voluntate aut vlla potentia hominis, quæ rationalis est, ad malum inhonestum, quod est contra iudicium rectæ rationis: ergo peccatum non est iuxta inclinationem hominis ad bonum delectabile.

Respondeo negando antecedens, vel ipsum distinguendo: quatenus inhonestum, concedo; specificatiue, nego antecedens.

Itaque non est sensus conclusionis quod peccatum

Est contra inclinationem eius ad bonum honestum.

quatenus inhonestum sit delectabile; sed quod ille ipse actus, qui est peccaminosus, non obstante quod sit peccaminosus, sit delectabilis voluntatis, & sane nisi esset non haberet vllam difficultatem in eo fugiendo.

CONCLUSIO II.

31. *Actus peccaminosus habet physicam oppositionem contrariam cum actu virtutis tam naturalis quam supernaturalis contrario modo tendente in idem obiectum materiale, verbi gratia velle efficaciter occidere proximum habet oppositionem physicam cum nolitione physica efficaci ipsam interficiendi, sine hac volitio sit actus charitatis naturalis aut supernaturalis, sine actus iustitiæ, sine obedientie; non tamen magis particularem habet necessariam contrarietatem cum actu vilo virtutis tali, quam cum actibus aliarum virtutum, aut etiam actibus indifferentibus, ac malis.* Probatur prima pars, quia certum est non posse quem simul & semel velle & nolle efficaciter & simpliciter idem materiale obiectum, ut interficere & non interficere: ergo volitio & nolitio talis habent oppositionem; non autem privatiuam aut contradictoriam, cum vtrumque extremum sit quid positivum; nec relatiuam cum neutrum extremum sit relatio: ergo contrariam.

Quod autem habeat oppositionem, cuiuscunque naturæ sit nolitio aut volitio, siue scilicet sint naturalis, aut supernaturalis, huius, vel illius vitij vel virtutis patet quia oppositio eorum est ex ratione nolitionis ac volitionis efficacis ut sic: ergo quamdiu manet illa ratio, erit oppositio, non obstante quacunque alia ratione: & hinc patet secunda pars, quia si quis vellet interficere hominem contra iustitiā, illa volitio haberet oppositionem non solum cum nolitione interficiendi orta ex affectu iustitiæ, sed cuiuscunque alterius; & etiam cum ea, quæ esset indifferens aut haberet finem aliquem malum: nec potest ostendi quod magis opponatur volitio illa occidendi cum nolitione ex affectu iustitiæ, quam cum quacunque alia.

Posset tamen hoc non obstante dici quod nolitio interficiendi hominem in qua consideraretur esse disconuenientia iniustitiæ haberet aliquam particularem oppositionem cum nolitione interficiendi orta ex ipsamet disconuenientia iniustitiæ, aut ex conuenientia iustitiæ, non quod magis excluderent se inuicem quam possent excludi per alios actus, sed quod respiciant obiectum propositum secundum eandem rationem inhonesti.

CONCLUSIO III.

32. *Habitus inclinans ad actum vitiosum opponitur physice oppositione contraria habitui naturali inclinanti ad actum quemcumque oppositum ipsi, non tamen habitui supernaturali.* Hæc videtur communis & *Probat*ur prima pars, quia experientia constat quod eliciens multos actus intemperantiæ minus reddatur facilis ad actus temperantiæ, ad quos habebat habitum temperantiæ, quam ante erat: ergo diminuebatur in illo habitus temperantiæ; sed non per actus intemperantiæ immediate: ergo per habitum iis acquisitum: sed per illum non diminuebatur, nisi haberet cum illo oppositionem; aliam autem habere non potuit quam contrariam: ergo.

*Probat*ur secunda pars, quia habitus supernaturalis non dat inclinationem nec producitur physice per actus & probabiliter creatur: ergo non habet physicam contrarietatem cum vilo alio habitu.

*Obijci*es contra primam partem, pro aliquibus Scottis, secundum Doctorem 1. d. 17. vnus & idem habitus potest nunc esse virtutis, nunc vitij: ergo non opponitur physice habitus virtutis habitui vitij.

*Probat*ur antecedens, quia habitus temperantiæ acquisitus per actus vitiosos, quibus scilicet vellet quis temperate viuere ob vanam gloriam, esset habitus vitiosus: sed idem ipse esset habitus virtuosus, quando quis vellet temperate viuere ex honestate temperantiæ.

Respondetur quidquid sit de antecedenti, de quo postea, negando consequentiam; quia quamvis idem habitus

Actus aliquis peccaminosus opponitur actui virtutis tam naturalis quam supernaturalis.

Non tamen maiorem quam cumaliquo actu malo aut indifferente.

Habitus vitiosus contrarie opponitur habitui naturali inclinanti ad actum oppositum.

Non tamen habet contrarietatem bitui supernaturali.

habitus posset inclinare nunc ad actum virtutis & nunc ad vitium, quod sufficit ad veritatem antecedentis, tamen non potest idem habitus inclinare ad volitionem & ad nolitionem ipsi oppositam, & hoc intenditur in conclusione.

38. *Dices* potest idem habitus inclinare ad volitionem & nolitionem eiusdem obiecti: ergo nulla responsio

Probatur antecedens: quia si quis ex errore putaret mediocritatem temperantiae consistere in comedendis decem vnciis cibi, & propterea comederet decem vncias frequenter, acquireret habitum temperantiae inclinantem ad volendum comedere tot vncias; quod si postea cognosceret errorem, & videret mediocritatem temperantiae consistere in octo vnciis, idem ille habitus inclinatet ipsum ad nolendum comedere decem vncias.

Respondeo distinguendo antecedens, manente propositione eiusdem rationis, ob quam mouetur voluntas ad prosecutionem mediante habitu, negatur; non manente, transeat, itaque habitus temperantiae, qui inclinavit ad volendum decem vncias, quamdiu putabatur honestum eas comedere, ob mediocritatem temperantiae, quæ in illis putabatur consistere, non poterat inclinare ad nolendum illas comedere, & diminuere omnem habitum, qui ad illam nolitionem inclinabat; sed mutata illa opinione, poterat bene inclinare ad illam nolitionem, quia illa erat cõformis volitioni, quæ tum apparebat temperata, & ad quam propterea habitus temperantiae inclinabat; nec hoc est contra conclusionem, quæ vult tantum quod habitus inclinans ad actum vitiosum, volendi verbi gratia, diminuat habitum inclinantem ad oppositum actum, manente eadem ratione motiua eiusdem actus: contra hoc autem non facit illud exemplum de habitu eodem inclinante ad prosecutionem & fugam eiusdem obiecti mutata ratione formalis obiecti, ob quam inclinabat ad vnum actum,

QVÆSTIO IV.

De distinctione peccatorum.

Peccata
opposita
rectitudi-
nibus di-
uersis spe-
ciei sunt
diuersæ
speciei.

39. *Certum videtur* ea peccata esse distinctæ speciei, quæ priuant rectitudinibus distinctæ speciei sic, vt qui consideraret omissionem alicuius peccati esse honestam honestate, temperantiae verbi gratia, & committeret tamē peccatum illud, peccaret peccato distinctæ speciei à peccato, in cuius omissione nõ consideraret honestatem temperantiae, sed alterius virtutis, vt iustitiæ, aut religionis; quod si in omissione consideraret duas honestates, temperantiae verbi gratia, & iustitiæ, peccatum participaret duas malitias intemperantiae & malitiæ & viraque exprimens esset in confessione.

Dices ommissio actus indifferentis posset esse honesta, vt si quis ipsum ommitteret ex charitate ad finem scilicet subueniendi infirmo: ergo ex eo quod ommissio peccati esset honesta, ipsum peccatum non deberet esse inhonestum inhonestate opposita.

Respondeo ex eo quod esset honesta ex alio capite quam quatenus opposita peccato, concedo: ex eo quod esset honesta quatenus opponitur peccato, nego consequentiam.

Certum vltius videtur quod, quamuis distinctio peccatorum possit colligi ex oppositione, quam haberet cum rectitudinibus aut virtutibus distinctis; tamen obligatio non committendi peccati non oriatur semper ex obligatione exercendæ virtutis oppositæ; nec malitia ipsius arguatur ex eo, quod habeat oppositionem exclusiuam actus virtuosus oppositi.

Pater prima pars, quia posset fieri quod non obligaretur quis ad temperate, verbi gratia, viuendum, quando tamen obligaretur ad non viuendum intemperate; & hinc præcepta affirmatiua de virtutibus dicuntur obligare semper, sed non pro semper; præcepta vero negatiua, quibus prohibentur vitia, semper & pro semper obligant.

Probatur secunda pars, quia actus indifferens excludere posset actum virtutis, & tamen non haberet malitiā; & præterea actus malus venialiter, v.g. intemperantia le-

uis, excludit actum temperantiae; & tamen non est obligatio sub mortali ad ipsum vitandum, aliā non esset leuis: ergo non potest nec quanta sit malitia peccati, nec quod vllō modo habeat malitiam colligi præcise ex oppositione, quam habet cum virtute.

40. *Et si quærat* unde ergo colligi possit malitia actus, qui dicitur peccatum, aut prohibitio eius sub mortali.

Respondeo id colligi vel ex natura ipsiusmet, vel ex eo quod sic prohibeatur à superiori potente sic prohibere.

Quod si appareat grauitas ac malitia peccatorum ex natura sua, facile ex iisdem apparebit diuersitas eorum specifica, sicut apparet diuersitas specifica albedinis & nigredinis illis, qui eas percipiunt.

Sed quando malitia actuum constat ex eo quod prohibeantur à superiori, tunc neque ex præceptis, neque ex ipsis actibus potest colligi distinctio specifica eorum; nõ quidem ex ratione præcepti præcise, quia actus diuersi prohiberi possent vnicō præcepto & quia diuersi etiā præceptis possent prohiberi diuersi actus, qui tamē sint eiusdem malitiæ in specie; nam si Deus prohiberet vno præcepto saltationem, & alio ambulationem sine vllō motiua ex parte actuum, vterque actus esset malus malitia inobedientiae tantum; non etiam ex diuersitate specifica actuum quoad naturam physicam, quia talem haberent saltatio & comestio, quæ tamen possent tantum esse eiusdem speciei moralis inobedientiae.

Hinc docetur cõmuniter quod non ex diuersis præceptis præcise sumatur distinctio peccatorum; sed ex fine & motiua intrinseco virtutis, cuius gratia præceptum fit; quare cum finis præcepti de ieiunanda Quadragesima sit aut mortificatio carnis, aut poenitentia pro peccatis aut exercitium obedientiae, & hic sit diuersus à fine præcepti de obseruanda die Dominica, qui est cultus exhibendus Deo; infertur transgressionem ieiunij esse diuersæ speciei à violatione festi.

41. *Contra* quam doctrinam tamen occurrit primo, quod non consistit ex præceptis, quod Deus intendat illos fines; quandoquidem posset illa ferre ex eodem motiua obedientiae.

Occurrit secundo quod quamuis auditio sacri spectet ad religionem per se & ieiunium ad temperantiam (de quo tamen dubitari posset loquendo de ieiunio quadragesimali, sine quo quis posset esse perfectissime temperatus) tamen non ita spectant ad illas virtutes, vt esset inhonestas vlla in non audiendo sacro, aut ieiunando quadragesimam, seculo præcepto: ergo inhonestas, quæ est in illis peccatis, supposito præcepto, non est contra illas virtutes.

Confirmatur quia Deus non intendit obligare, dum præcipit auditionem missæ aut ieiunium, ad cultum religionis, aut temperantiae, vel vllius virtutis: ergo non potest ex fine istorum præceptorum colligi, quod inhonestas transgressionis sit distinctæ speciei pro distinctione istarum virtutum.

Probatur antecedens quia alias, qui male venialiter, aut etiam mortaliter ieiunaret Quadragesimā non obseruaret præceptum de ieiunio illo contra omnes.

Propter hac, & alia plura in meo Commentario videnda existimo quod omnia peccata, quæ sunt peccata, quia prohibita à Deo per legem positiuam, & aliā non essent peccata, sint eiusdem speciei nempe inobedientiae & irreuerentiae quæ concomitantur inobedientiam.

Hoc tamen non obstante fieri potest, vt quis non solū peccet cõtra obedientiam, dū facit aliquid contra ipsā; sed etiam contra aliam virtutem, contra quā alias non peccaret faciendo illud; nā si quis ommitteret cultū exhibere Deo in die festo peccaret non solū cõtra obedientiam debitam Deo præcipienti talē cultū eo die, sed cõtra charitatē quia verisimile est charitatē obligare ad cultū amoris Deo præstandū, supposita illa bona occasione, quæ per tale præceptū de abstinentia ab operibus feruilibus offertur: illa tamen obligatio, non prouenit directe ab illo præcepto de obseruatione festi, sed indirecte

Vnde colligitur malitia actus peccati aut prohibitionis eius sub mortali.

Omnia peccata, quæ talia sunt præcise ex eo quod prohibita à Deo præcepto positiuo, sunt eiusdem speciei moralis.

Obligatio viuendi peccati non oriatur semper ex obligatione ad virtutem oppositam.